

Börtönújság

2016.
május
megjelenik
kéthavonta

CXIX. (119.) évfolyam

Alapítva: 1898

Tisztelt Olvasók!

Szerencsére egyre gyakrabban van alkalmunk a börtönök által kínált képzési és munkalehetőségekről beszámolni. Ez alkalommal azok a híreink is megszorodtak, amelyekben külső munkavégzési lehetőségekről számolunk be. Megnövekedett az elítéltek segítési kedve is: számos önkéntesen vállalt jóvátételi kezdeményezésről írhatunk ebben a lapszámunkban. Sok intézetben irodalmi műsorral és szavalóversennyel emlékeztek meg a költészet napjáról, amelyet április 11-én, József Attila születésnapján ünneplünk. Összeállításunkban egy fogvatartott fiához írt versét is olvashatják. A versek mellett a prózának is jut hely: idén újra megrendezi a büntetés-végrehajtási szervezet a Börtönszínházi Találkozót, amelynek várhatóan a budapesti József Attila Színház ad majd otthont. A kvíz folytatódik, a második évfolyam második kérdéssorát az újság szokásos, utolsó oldalán találják.

Jó olvasást, kellemes időtöltést kívánunk!

Idén is szedtük

A magyar büntetés-végrehajtás több évrészt vesz az országos "TeSzedd! – Önkéntesen a tiszta Magyarországért" mozgalomban. A "tavaszi nagytakarításból" több börtön is kivette a részét, önként szedték a szemetet a kalocsai nők és a tököli fiatalok mellett a márianosztrai, a baracskai, a sopronkőhidai, a debreceni és a kecskeméti fogvatartottak. A hulladékgyűjtéshez a személyi állomány is csatlakozott. (6. oldal)

Vissza a jövőbe

Oktatás és foglalkoztatás a börtönökben

4-5

Költészet napja

Egy fogvatartott édes-apa verse kisfiához

7

Teátrum

Börtönszínházi találkozó – újratöltve

10

Országos kvízzjáték

II. évfolyam, második forduló

12

Ez már a szabadság?

Milyen az élet börtön után? Hogy megy a munkakeresés? Lehet-e onnan folytatni az emberi kapcsolatokat, ahol évekkal azelőtt megszakadtak? Többek közt ezekre a kérdésekre keresi a választ az Adj Hangot Egyesület Ez már a szabadság? című projektje, amelyben nyolc volt elítélt saját fotóin mutatja be, hogy számára mit jelent a visszakapott szabadság.

„Ez már a szabadság?” címmel rendezett fotókiállítást volt fogvatartottak fotóiból az Adj Hangot Egyesület. A váci, a győri és a Gyorskocsi utcai börtönben működő rádiót mentoráló egyesület új projektjében volt raboknak tanított fotós ismereteket Izsó Tímea és Bánkúti András, majd arra kérték a frissen szabadult férfiakat, hogy készítsenek fotókat a szabadságról. A program ötletét az adta, ahogy Drubina Kamilla projektvezetőtől megtudtuk, hogy szerintük hiányzik a társadalmi diskurzus a fogvatartottak börtönbeli és a szabadulás utáni életéről. Az Ez már a szabadság? projekt 2015 novemberében indult. A résztvevők közt volt, aki néhány hónapja, és volt, aki mindössze néhány hete szabadult. Mindannyian kaptak egy-egy kompakt fényképezőgépet, és arra kérték őket, fogalmazzák meg, mit jelent számukra a szabadság, és jelenítsék meg mindezt a képeken.

Lépés egy befogadóbb társadalom felé

2016 áprilisában a volt fogvatartottak fotóiból öt városban nyílt ingyenesen látogatható kiállítás: a civil társadalom Budapesten a Patyolat kiállítóhelyen, Egerben az Agria Park Galériában, Szegeden a Grand Caféban, Kaposváron az Együd Árpád Kulturális Központban és a pécsi Szabadkikötőben találkozhatott a fotókkal és készítőikkel. A kiállító városok börtöneiben a fogvatartottak és a börtönök személyi állománya is megismerkedhetett a képekkel. A személyes történetek által a volt fogvatartottak kiléphetnek abból az árnyékból, amelyben élnek, a társadalom pedig megismerheti történeteiket, és talán meg is érti nehézségeiket: a börtönből szabadulva munkát keresnének, ami nehéz erkölcsi bizonyítvány nélkül. Ha pedig nem tudják eltartani magukat, sokukat, akik nem olyan szerencsések, hogy szerető család várja őket vissza, a hajléktalanság fenyegeti. Elvárjuk tőlük, hogy törvénytiszteően éljenek, de szinte alig kapnak lehetőséget. A kiállítás egy lépés egy befogadóbb társadalom felé. A tárlaton látható képek önmagukért beszélnek, de a megismerésre a legjobb lehetőség, amikor maguk a volt fogvatartottak tartanak rendhagyó tárlatvezetést és beszélgetnek a látogatókkal.

A | f | o | t | ó | s | o | k

Péter a váci Börtönrádió volt főszerkesztője, szabadulása óta pedig a Tilos Rádió Real Sitt című börtönműsorának vezetője. Több vállalkozásötlet lapul a zsebében. Fotóit legszívesebben épületekről és hidakról készítette, amelyek számára az állandóságot, a stabilitást jelenítik meg – életek múlnak el, korok tűnnek le, ezek a több száz éves építmények pedig mindent túlélnek. **„Fotózok mindig, nekem nem kell kétszer mondani.”**

Tamás a börtönben tért meg, azóta hite és Isten sok jó dologhoz segítette. Vallásos témájú dalokat ír, saját Soundcloud csatornája van, önkéntesként állami gondozott és javító-nevelő intézetben élő fiatalokhoz jár előadásokat tartani és zenélni. **„A szabadság számomra a barátnőm, a zene és az alkotás”** – mondja.

Dávid kilenc, börtönben töltött hónap után jelenleg házi őrizetben várja az ítéletet. A négy fal között, illetve házuk kertjében készítette fotóit, így lehetőségei szűkösek voltak,

ugyanakkor okleveles fotósként ez nem jelentett neki akadályt. Jelenleg diplomamunkáján dolgozik, környezetmérnök lesz. **„Világszerzte 24 országban volt már kiállítva díjazott képem. A fotózás számomra önkifejezés, stresszlevezetés. Amíg tehettem, ha feszült voltam, fogtam a gépet, és kimentem az erdőbe fotózni. Bókláosztam 2-3 órát a természetben, lőttem néhány képet, és ez teljesen megnyugtatót.”**

Gábor nyughatatlan természet, nagy a tudásvágya, és rendkívül érdeklő a pszichológia, a börtönben töltött évek alatt is sorra olvasta az ilyen témájú könyveket. Mélázó, érzékeny alkat, a fotózást, mint eszközt is sokszor a múltba révedésre használta fel a projekt során: rengeteg régi családi fotót keresett elő, amiket újra lefotózott, hogy aztán azokon keresztül elevenedjenek fel a régi emlékek. **„Mindig is hobbifotós szerettem volna lenni, nagyon örülök, hogy részt vehetek a projektben, és ti is azt mondjátok, hogy sikerült jó képeket csinálnom. Nagyon várom, mit gondolnak majd az emberek.”**

Laci tipikus példája annak, hogy hogyan lehet hasznosan tölteni a börtönben töltött éveket: odabent leérettsgizett, és szakmát szerzett. Szabadulása óta egy nagy üzletláncnál targoncásként dolgozik. Igaz, az első szabad hetek nehezen indultak: eleinte egy híd alatt lakott, ugyanis nem volt hová hazamennie. Szinte azonnal munkába állt, így most már hajléktalanszállón lakik. Fotóin meghatározóak a hajléktalantársak és a hajléktalanélet bemutatása, hiszen még szabadidejét is velük tölti: ilyenkor ugyanis a Málta Szeretetszolgálatnál jár ételt osztani. Az önkéntes munkában olyannyira megtalálta önmagát, hogy társai biztatására beiratkozott a szociális munkás asszisztensi tanfolyamra. **„Ahogy kijöttem, szinte rögtön munkába álltam. Nem kértek ugyan erkölcsöt, de én megmondtam a főnökasszonynak, hogy börtönben voltam, mert nem szeretek titkolózni. Azt mondta nekem, hogy semmi gond, az őszinteségre őszinteséggel válaszol: amíg a munkámat jól végzem, nem lesz semmi probléma, és ahogy jobban megismer, úgy tud majd többet segíteni.”**

„Úgy érzem, analóg vagyok egy digitális világban” – mondta **Ábi**, amikor megkapta a fényképezőjét. Igaz, már börtönrádiós korában is gyakran vívott ádáz küzdelmet a modern technológiával, de töretlen lelkesedése mindig túllendíti a nehézségeken. Erre szüksége is van, hiszen szabadulása után alig három héttel balesetet szenvedett: elütötte egy autót. Az újakezdés számára tehát teljesen új értelmet nyert: szinte a projekt teljes ideje alatt a legnagyobb kihívás az volt számára, hogy újra megtanuljon járni. Először mankókkal, majd mankók nélkül. A baleset és a felépülés folyamata kiállított képein is nyomon követhető. A mankókat már eldobta, kicsit még sántikál, de semmiképp sem rosszban: a Börtönrádió külsős munkatársaként továbbra is besegít az Adj Hangot Egyesület munkájába és a RádióQ-nak is dolgozik.

Zsoltot volt zárkatársa, Péter hívta, hogy vegyen részt a projektben. Mostanra teljesen hozzáértő a fényképezőgéppel, el sem indul otthonról nélküle. A börtön előtt sokáig postásként dolgozott, szabadulása óta kisebb-nagyobb munkákat vállal. **„Úgy voltam vele, hogy megpróbálok, addig is csinállok valami értelmeset, aztán pedig bármi kislíhet belőle. Akármerre keresgélek, szinte minden munkához erkölcsi bizonyítványt kérnek. Legutóbbi munkahelyemen már néhány hete dolgoztam, és jól éreztem magam, mígnem egyszer csak nem szóltak a következő heti beosztásomról. Hívtam őket többször is, de mindig csak annyit mondtak, hogy majd szólnak. Most újra munkát keresek.”**

Yusuf a csapat legfrissebb tagja. Nemrég szabadult, két nappal később pedig már a fényképezőt szorongatta. Míg a többieknek három hónapja, neki mindössze két hete volt arra, hogy elkészítse a kiállításon látható képeit. A rövid fotózással töltött idő ellenére büszkén állhat képei mellé: látszik rajtuk, hogy átgondolt munka eredményei, látható a tudatos törekvés arra, hogy a számára nagyon is új, szabad világot a maga szemszögéből mutassa meg. **„Magam is meglepődtem, de megtaláltam magam a fotózásban, élveztem”** – mondta a két hét elteltével.

Az Adj Hangot Egyesület cikke nyomán

Nem az én bűnöm, mégis az én büntetésem

Ezzel a címmel látható június végéig Budapesten Györffy Anna fotókiállítása. A képek a balassagyarmati börtönben készültek, a Mesesaroknak elnevezett speciális beszélőn, ahol a gyerekek játszhatnak a börtönben fogvatartott édesapjukkal, sőt, akár meg is ölelhetik őt. A Balassagyarmati Börtönben az alapítvány Mirkó nevű projektjén belül létezik két foglalkozás, a Mesekör és a Mesesarok, amelyeknek az a célja, hogy segítse a rabokat és gyerekeiket kapcsolatuk fenntartásában. A Mesekör egy drámafoglalkozás, ahol színházi előadásokra készülnek a rabok, amiket aztán előadnak a gyerekeknek, családjuknak. A Mesesarok pedig olyan speciális beszélő, a fogvatartottak a gyerekekkel együtt játszhatnak és beszélgethetnek, önkéntesek segítségével. Az itteni foglalkozásokon készült képek jelennek meg a kiállításon.

Munkalehetőség és szakma a hegesztőüzemben

Új hegesztőcsarnok állt üzembe a Nagyfa-Alföld Kft. szegedi telephelyén a KÉSZ Ipari Gyártó Kft. beruházásában.

Az új üzem tíz fogvatartott számára nyújt munkalehetőséget, ők fémből készült korlátokat és lépcsőket gyártanak, továbbá a beruházó támogatásával, a Szege-

di Szakképzési Centrum szervezésében pedig tizenkét elítélt számára lesz mód a hegesztőszakma elsajátítására. A munkára a jelentkezők közül a Nagyfa-Alföld Kft. és a Szegedi Fegyház és Börtön szakemberei azokat az elítélteket választották ki, akik egészségügyileg alkalmasak, együttműködőek, kifogástalan a magatartásuk és szorgalmasan dolgoznak. A jól teljesítőknek munkahelyet is hozhat a program: a KÉSZ Kft.-nél helyezkedhetnek el szabadulás után. A főiskola ezen túl az oktatás területén is segíti az elítéltek reintegrációját, hogy szabadulás után minél könnyebben visszatáljanak a kinti életbe.

Régi-új munkahely Kecskeméten

A kecskeméti KEFAG Juniperus Erdészeti Zrt. és a börtön közötti együttműködés több-éves múltra tekinthet vissza. Lassan egy évtizede annak, hogy a cég a börtön II-es objektumának falain belül tavasszal öt-hatezer facsemetét ültet el, melyeket a fogvatartottak

gondoznak. Április 1-jétől új munkalehetőségeket is biztosít a KEFAG, immár külső helyszínen: a társaság faiskolájában hat elítélt dolgozik.

Vigyázz, dől a fa!

Az Állampusztai Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. fő tevékenysége a növénytermesztés és az állattenyésztés, náluk az elítéltek főképpen mezőgazdasági jellegű munkát végeznek itt-tartózkodásuk alatt. Mostantól emellett „más fába is vágják fejszéjüket”. A kft. kezelésében lévő terület egy része erdő, amelynek telepítése és gondozása is fontos feladat, fafajtától függően tíz-húsz évente termelik ki és telepítik újra az erdészet gondozásában álló akác-, nyár- és juharfákat. Jelenleg tizenhat elítélt részvételével egy tízhektáros erdőszakasz kitermelését kezdték meg Fűzhalomban. A társaság a kitermelt fa egy részét értékesíti, másik részét az újonnan kialakított fogvatartotti munkahelyeken használják fel.

Szakácsnak és villanyszerelőnek tanulnak

A Fővárosi Bv. Intézet Maglódi úti objektumában negyven fogvatartott számára nyílt mód arra, hogy szakképesítést szerezzenek. A Budapesti Vendéglátóipari és Humán Szakképzési Centrum Dobos C. József Szakképző Iskolája szakácsképzésén huszonnégy fogvatartott vesz részt két éven át, heti két alkalommal. A kurzus hallgatói az ételkészítés mesterfogásai mellett gazdálkodási ismereteket és idegen nyelvet is tanulnak.

A szintén kétéves villanyszerelő-képzésen a Budapesti Komplex Szakképzési Centrum Weiss Manfréd Szakközépiskolája, Szakiskolája és Kollégiuma segítségével tizenhat fogvatartott sajátítja el a szakma elméleti és gyakorlati ismereteit.

Targoncástanfolyam Tökölön

Márciusban sikeres vizgát tett az a tíz fogvatartott, aki a tököli börtön és a Duna Papír Kft. szervezésében elvégezte a targoncástanfolyamot és megszerezte az építő- és anyagmozgató gépkezelő szakképesítést. A vizgát követően a Nemzeti Közlekedési Hatóság vizsgálója is lezajlott, amelyen a vizsgázók vezetőüléssel targoncákra szereztek gépkezelői jogosítványt.

A targoncavezetői tanfolyamon résztvevők OKJ-s középfokú szakmai képzést szereztek, a levizsgázott fogvatartottak a Duna Papír Kft. üzemében dolgoznak.

Bedolgozunk az ország egyik legnagyobb autógyárának

Külső munkáltatásban vesz részt Fajszon az állampozsztai börtön alacsony biztonsági kockázati csoportba sorolt fogvatartottjainak egy része. A Pata József Gépipari Kft. októberben kereste meg az intézetet. Kezdetben öt, majd tíz, a társadalmi kötődés programban részt vevő fogvatartott dolgozott a cégnél, ma már tizenötven vesznek részt a munkálatokban, akiknek munkaideje reggel 6-tól 16 óráig tart. Az intézet a felügyeletet biztosítja, a cég a szállítást, az étkezést, valamint a munka- és védőruhát adja. A Pata József Gépipari Kft. 1993 óta működő családi vállalkozás. A cég Bács-Kiskun megye egyik legjelentősebb, közel száz alkalmazottat foglalkoztató ipari vállalatává nőtte ki magát. Főként hidegen sajtolt, préselt, valamint pont- és kötőelem-hegesztéssel ellátott személygépköcsi-karosszéria elemeket, illetve egyéb féntermékeket gyártanak.

Három dolog, amit a jó kutya megérdemel

Jó gazdi, bőséges élelem, no és egy szuper lakhely! Ez utóbbit gyártja sok éve már a Duna-Mix Kft. és mintegy tíz váci fogvatartott. Az S-XXL méretválaszték és lapos- vagy nyeregvetős kivitel lazúrfestékkel pácoltan, lapra szerelten hagyja el az üzemet, aminek tökéletesítésébe

az elítéltek is többször besegítettek. Az „asztalosban” dolgozók egyébként sem panaszkodhatnak egyhangú munkára: az utóbbi években a zárkaasztalok és a bugyli visszatérő gyártása mellett készítettek kerek kutat, játszótéri játékokat, de a Váci Fegyház és Börtön étkezőjének bútorai is az üzem fogvatartottjai és a kreatív hivatásos felügyelők kezei közül

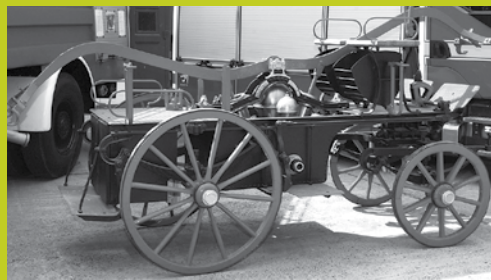

Háztartási hulladékot is válogatnak a sopronkőhidai rabok

Már több mint egy éve dolgoznak fogvatartottak a Sopron és Térsége Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. (STKH) soproni telephelyén, akik naponta több tonna szemetet mozgatnak meg. Kosztko László, az STKH Kft. ügyvezető igazgatója az eltelt egy évet értékelve kifejtette, hogy elégedett az elítéltek és a felügyelet munkájával, valamint abbéli reményét is kifejezte, hogy a jó munkakapcsolat hosszú távra szól.

Megújultak a muzeális tűzoltókocsik

A katasztrófavédelem megbízásából régi tűzoltókocsikat javítanak és építenek újja jóvátételi munka keretében a márianosztrai fogvatartottak. Tizennyolc hozzáértő fogvatartott több hónapon át, napi munkája után, szabadidejében dolgozott azon, hogy a még állati erővel hajtott tűzoltókocsi visszanyerje hajdani formáját. A munka nem áll le, a fogvatartottak további járművek felújítását kezdik meg hamarosan.

Fogvatartottak takarítottak a Vas-Villá-ban

Tizenöt sopronkőhidai fogvatartott takarított a vas- és villamosipari szakképző iskola udvarán. A Vas-Villá-val évtizedes jó kapcsolata van a börtönnek, így a fogvatartottak jó szívvel segítettek abban, hogy az iskola rendezett parkkal várja a ballagókat és a családtagokat.

– Szabadban lehetek, hogyne jelentkeztem volna! – állt meg egy pillanatra *Csupor Zoltán* kezében a seprű. – Azt szeretném, ha látnák az emberek, hogy mi is igyekszünk. Akkor talán nem félnek tőlünk, s ha majd szabadulunk, könnyebben elfogadnak bennünket – *Gyenes Norbert* fogalmazott így. Négy éve rab, s még ugyanennyit le kell ülnie. A munkát szívesen vállalta ő is, a változatosságért, a napsütésért, a szélért...

Nagy Márta cikke nyomán

Legyetek jók, ha tudtok

Idén is sok börtön a TeSzedd! mozgalomban

A magyar büntetés-végrehajtás több éve részt vesz az országos „TeSzedd! – Önkéntesen a tiszta Magyarországért” mozgalomban. A „tavaszi nagytakarításból” több börtön is kivette a részét. Így például önkéntesen szedték a szemetet a kalocsai nők és a tököli fiatalok mellett a márianosztrai, a baracscai, a sopronkőhidai, a debreceni és a kecskeméti fogvatartottak. A hulladékgyűjtéshez a személyi állomány is csatlakozott. A BvOP mellett majd minden börtön munkatársai is segítettek eltüntetni közttereinkről, erdeinkből a szemetet.

Megszépült a várfalsétány

A Baranya Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet és a Gerillart Közhasznú Egyesület közös szervezésében négy felnőtt és két fiatal fogvatartott kapcsolódott be Pécssett az északi várfalsétány rendbetételébe. Az elítéltek több napon át dolgoztak a kissé elhanyagolt közterület megszépítésén.

Várostakarítás

Tíz fogvatartott is felajánlotta segítségét a főváros XVII. kerületének várostakarítási programjához, ők 100 köbméter illegálisan lerakott hulladéktól tisztították meg a lakókörnyezetet. A programra a fogvatartottak részéről négyszeres túljelentkezés volt. Vida Bálint fogvatartott úgy nyilatkozott, hogy számára „zöldnek lenni” a kinti életben is meghatározó volt, és már óvodás kortól fontosnak tartaná a gyermekek nevelésébe beépíteni a környezet megóvását célzó szervezett akciókat, és hogy amikor jelentkezett a programra, a szabad levegőn való mozgás volt a másik motiváló tényező.

Szépül a győri Menház is

A győri Menházat a Győri Zsidó Hitközség építtette 1913-ban, most zsidó kulturális rendezvények színhelye. Az épület pincéjét a Megbántam, jóvátennem program keretében hat elítélt részvételével tették rendbe, ahol az európai és a magyar zsidóságot bemutató kiállítás kap helyet, de lesz itt hangverseny és bábelőadás is. A támogatás nem egyoldalú: a Menház is több műsorral járt már a győri börtön falai között.

Resztoratív munka a debreceni kutyamenhelyen

A debreceni kutyamenhely és a börtön között már régóta tart az együttműködés. A menhely munkatársai és a kutyák hetente járnak az intézetbe kutyaterápiás foglalkozásokra, a börtön pedig a menhely felújításába kapcsolódott bele, ahol hat elítélt ásta ki a 80 méter hosszú kerítésalapot.

Játszóter a gyerekeknek

A szolnoki fogvatartottak a NEFAG Zrt. szolnoki erdészetének erdei játszóterét újították fel. Ez az önkéntes felajánlás sem a véletlen műve volt: a régóta tartó együttműködés eredménye az is, hogy az erdészet már hosszú ideje biztosítja karácsonykor a fenyőfákat az intézetnek.

Virágba borult a Hősök parkja

A sátoraljaújhelyi fogvatartottak a város közepét díszítő Hősök parkjában dolgoztak. A város az intézettel közösen rendezi meg minden évben az 1944. évi börtönkitörésre és a fasiszta ellenállás áldozataira emlékező ünnepséget, az idei ünnepre az együttműködés eredményeként a park régóta halogatott felújítása is megtörtént.

Fogvatartottak segítettek a megyeházán

Három elítélt vállalt jóvátételi felajánlasként költöztetést a kaposvári megyeházán, ahol civil szervezetek négy irodahelyiségéből segítettek átköltöztetni a bútorokat.

Közös munkával szépült a nyíregyházi állatpark

Az állatok iránti szeretet motiválta azt a közösségi munkát, amelyen márciusban a nyíregyházi büntetés-végrehajtási intézet dolgozói és hozzátartozói, valamint öt fogvatartott vett részt. A férfiak a gallyakat szedték össze, a hölgyek és gyerekek a leveleket, a fogvatartottak a nehezebb farönkök elszállításában segédkeztek.

Kneipp-ösvény a veszprémi óvodában

Az Örömhír Evangélikus Keresztyén Óvoda az előző évek pozitív tapasztalatai alapján kérte meg a börtönt, hogy segítsenek az óvoda udvarán tervezett Kneipp-ösvény kialakításában. A felkérésnek eleget téve négy fogvatartott ássával, csákánnyal, lapáttal és talicskával felszerelve ásta ki és látta el szegéllyel az építmény alapját.

Költészet napja a börtönökben

Nem szükséges, hogy én írjak verset, de úgy látszik, szükséges, hogy vers írassék, különben meggörbülne a világ gyémánttengelye. (József Attila)

A magyar költészet napját Magyarországon 1964 óta József Attila születésnapján, április 11-én ünneplik, természetesen a hazai börtönökben is. Csokorba szedtük az idei rendezvényeket.

A **zalaegerszegi** intézetben az idén is irodalmi teaház jelleggel emlékeztek meg a költészet napjáról. Először *József Attila* életútját elevenítették fel, majd a költő verseiből olvastak fel a hallgatónak, egy elítélt pedig saját versével színesítette a programot.

Veszprémben is hagyományosan zajlott a megemlékezés, idén is meghirdették a vers- és prózaíró versenyt, jelentkezni saját verssel, vagy prózával lehetett. Az előkészületek alatt kereste meg az intézetet a civilben orvos *Gergely István* költő, akinek részvételével a rendezvény író-olvasó találkozóvá bővült.

A **debreceni** és a **kecskeméti** fogvatartottak is versekkel tisztelegtek a magyar líra előtt, **Szekszárdon** tizenkét fogvatartott részvételével rendeztek szavalóversenyt.

Gyulán *Bakonyi Péter*, börtönviselt költő és író elevenítette fel börtönéveit.

Elmondta, hogy a kultúra és a költészet segítségével egészen más értelmet kapott az élete. A börtön falai között négyszáznál is több vers, egy dokumentumregény, egy életregény, hatvankét novella, egy teológiai tanulmány és hat színpadi mű hagyta el tollát, 2013-ban a Börtönszínházak Országos Találkozóján elnyerte a legjobb forgatókönyvért járó különdíjat.

Pálhalmán már hosszú évek óta regionális szavalóversenyyel, a környékbeli börtönök részvételével ünnepelnek. A vetélkedőn idén öt börtön – az állampusztai, a kalocsai, a közép-dunántúli, a Tolna megyei és a házigazdák – tizenöt szavalója vett részt. A zsűri döntése alapján az első és második helyen baracskai fogvatartottak végeztek, a harmadik helyen díjazott pedig az állampusztai börtön versmondója lett.

A **Fővárosi Bv. Intézet** Gyorskocsi utcai objektumában szintén szavalóversenyt tartottak, tizenhat női fogvatartott részvételével. A szavalók izgultak ugyan, mégis nagyon várták, hogy a megmérettetésen túl, érzéseiket versekbe öntve megoszthassák egymással. A győztes *Radnóti Miklós* Nem tudhatom című verse előadásáért könyvjutalmat kapott. A második *Tóth Gabriella* elmondta, hogy a börtönön kívül sosem szavalt. *Heltei Jenő* Szabadság című versét választotta, hiszen ő a kedvenc költője, ez a vers pedig számára az igazi szabadságról és az életről szól.

Állampusztán szavalóversenyt rendeztek, amelyre saját versekkel is készültek a fogvatartottak, itt a díjnyertes verset közöljük.

Édesapa

Sötét az utca, bús, komor, csendes az éj,
Egy szürke házikó ablakában egy pici gyertya fénye mesél.
Kis szobában néma csend van, nincs ott vigasztalás, sem kacaj,
Szomorú szívek laknak benne, kiket át meg átjár a bú és a baj.
Kisfiúcska kérdegetti: Hol van az én apukám?
Anyucikám mond meg végre, kérlek
az arcod miért könnyes, s miért oly halovány?
Naponta százszor is megkérdi, válasz mégis egy marad:
Jön apukád nem sokára – s két szemében könny fakad.
Kicsi fiú, drága gyermek, szomorúan ül kint egy padon,
s folyton könnyes a kis szeme.
Bánatában megtört szívvel azt zokogja:
Nekem nincs apukám, mert elment nagyon messzire.
A kapuban naphosszat áll, s ki arra jár mind megkérdi:
Csókolom! Nem látták az apukámat?
Küldjék haza – sírva kéri.
Nem kell neki szép ruhácska, nem kell már egy játék sem,
apukáért sóhajtozik, ki nem jön haza talán sohasem.
Imádkozni most tanul, letérdelve fohászodik,
Én Istenem, jóistenem, könyörögve kérlek,
Minden este s reggel imádkozom,
csak küldd haza az apukámat, mielőbb és végleg.
Eljön majd az a nap, eljön egyszer végre,
Megnyílik a börtönkapu, és kilépek a fényre.
Ott áll majd a kisfiúcska, könnybe lábadt szemmel,
s mikor meglátja az apukáját, közeledni nem mer.
De megtörik a varázs, elindul hát felém,
Ott csillog a szép szemében a könny mellett a remény.
Derekamat átkarolva, önmagának azt suttogja:
Úgy szeretlek, úgy hiányzol Apa. Nem leszek rossz soha többé,
csak gyere végre haza.
Köszönöm neked jóistenem, hogy meghallgattad az imám,
mert most már nem csak más gyerekeknek, nekem is van Apukám!
Győri József fogvatartott

Együtt a bűnmegelőzésért – a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács által támogatott programok

Kompetenciafejlesztés és irodalomterápia

Az állampusztai börtön a szabadulásra való felkészítés, a társadalmi és munkaerőpiaci beilleszkedés támogatása érdekében nyújtott be nyertes pályázatot a Belügyminisztérium Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácsához. Az irodalomterápiás foglalkozásokon a fogvatartottak egy-egy Kosztolányi-novella szereplőinek bőrébe bújtak bele. A situációk között olyan témák és konfliktushelyzetek is szerepeltek, mint a gyerekkor és a felnőttkor ütközése, a szolidaritás, az anyagi javak, a nemi és társadalmi szerepek, a diszkrimináció veszélyei és a generációk egymás mellett élése. A kompetenciafejlesztő képzés célja a társadalmi beilleszkedés elősegítése, a szociális és életviteli kompetenciák, valamint az alapvető anyanyelvi és matematikai ismeretek megszerzése volt. A szabadulásra váró csoport tagjai szakemberek segítségével készülnek az álláskeresésre, a pénzkezelésre és a hétköznapi életvitel fontos tudnivalóira.

Zeneterápia Szombathelyen

A Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet szintén a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács jóvoltából tarthat zeneterápiás foglalkozásokat a fogvatartottaknak, emellett autogéntrénerképzésben vesznek részt a pszichológusok. A tréningen résztvevők megtanulják az erőszakmentes viselkedést, hogy hogyan közeledjenek egymáshoz, hogyan alkossanak csapatot egy kitűzött cél elérése érdekében. Ezek a foglalkozások az önbizalom, lelki egyensúly, tudatosság, boldog családi élet, őszinte, egyenes kommunikáció jegyében szerveződnek.

Családi kreatív beszélő a bűnmegelőzés jegyében

„Az Üveghegyen túl – láss át a rácsokon!” című pályázat második lépcsőjeként üvegfestőképzésen vehettek részt a sátoraljaújrhelyi fogvatartottak, majd itt meg-

szertt tudásukat egy különleges beszélő keretében átadhatták családtagjaiknak is. A fogvatartottak részére egyébként is havonta adható – kapcsolattartást elősegítő – beszélő a bűnmegelőzési pályázatnak köszönhetően kicsit átalakítva, új elemekkel kibővítve valósulhatott meg a közelmúltban. A családi beszélő nem a megszokott környezetben és nem a megszokott program szerint zajlott, ugyanis a helyszín egy tanterem volt. A beszélőkön megszokott információcsere helyett a főszerepet most a közös foglalkozás, az üvegfestés vette át: az intézetben elhelyezett családapák megmutathatták családjuknak tanult ügyességüket és tanították gyermekeiket is, akik a beszélő végére elkészítették saját alkotásaikat. A kreatív beszélő a családi kötelékek szorosabbra fűzésében segít, és az egyébként is veszélyeztetettebb gyermekek apaképének megváltoztatásában is nagy szerepet játszhat.

Jóvátétel a kalocsai katolikus óvodában

Szintén a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács pályázata tette lehetővé a kalocsai fogvatartottak kezdeményezését, amely során az önként jelentkező elítéltek több heti szorgos munkával, lelkesen készítették a Nagyasszonyunk Katolikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium óvodásainak szánt ajándékokat. Az elkészült ajándékokat egy, a programban részt vevő fogvatartott adta át az óvodában. Az óvodában százegyszer várta az ajándékhozót, akinek énekkel hálaírták meg a meglepetéseket.

Jobb agyféltekés rajzolás

Kecskeméten, Kalocsán és Egerben is a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács jóvoltából szervezték meg a jobb agyféltekés rajztanfolyamot is. A módszert *Betty Edwards* dolgozta ki, Magyarországon először *Kristen Ward* és *Deby Doloff* oktatta, akik szerint a rajzolás mindenki által elsajátítható képesség ugyanúgy, mint az olvasás vagy a vezetés. Aki el tud kapni egy labdát, vagy be tud fűzni egy tűt, az el tudja végezni a jobb agyféltekés rajztanfolyamot is. A módszer alapja, hogy a két agyfélteke más-más módon dolgozza fel a külvilágból származó információkat. A jobb a kreatív, vagyis szereti az új, még sosem látott, hallott dolgokat. A bal a racionális, azaz a régi, megszokott tanulási módot részesíti előnyben. A jobb az idealista, a filozófus, a művész, a feltaláló. A bal a földön jár. Ő a könyvelő, a mérnök, a művészetet nem élvezi, hanem elemzi. A jobb agyféltekés rajzolás több mint pusztán időöltés. Nem csak az a cél, hogy jó kép szülessen, inkább az, hogy felszabadítson a napi problémák és a hétköznapi nyomása alól. A foglalkozások alatt a résztvevők felfedezhetik rejtett képességeiket, fejleszthetik készségeiket, ezáltal motiváció és megerősítést kaphatnak arra nézve, hogy képesek új és pozitív célok elérésére.

Drámapedagógiai képzés a Gyűjtőben

Márciustól drámapedagógiai képzéssel is támogatják a Budapesti Fegyház és Börtönben elhelyezett fogvatartottak reintegrációját. Az elképzelések szerint a kurzust követően a résztvevők önállóan is folytathatják majd a drámapedagógiai helyzetgyakorlatokon alapuló színpadi tevékenységet. A képzés szakmai vezetőjétől, *Kriszt László* rendezőtől azt is megtudtuk, hogy a drámapedagógia színházi eszközökkel dolgozik, s eközben a résztvevők a pszichológia, a teológia, az irodalom segítségével, valamint megélt tapasztalataik alapján, helyzetgyakorlatokon keresztül élhetik át döntéseik rövid és hosszú távú következményeit.

Sing-Sing FM Győrben

Ahogy azt legutóbbi lapszámunkban már beharangoztuk, megkezdte a sugárzást a győri börtönrádió is. Angliából érkezett hozzánk, és elsőként Vácon indult el az a fogvatartottak társadalomba történő visszaailleszkedését, vagyis a reintegrációt elősegítő program, amely már Győrben is elérhető. Sőt, a legújabb, női fogvatartottak által készített börtönrádió május közepén már a Gyorskocsi utcában is megkezdte működését.

Hajdu Judit, a kezdeményezést elindító Adj Hangot Egyesület vezetője sajtótájékoztatón mesélt az első próbálkozásokról, elmondta, a kezdeti lelkesedés mellé hamar jött támogatás, és így megfelelő műszaki infrastruktúrával tudják az elítéltek elkészíteni a börtönök napi műsorait. A szakember hozzátette, alampottójuk, hogy azok a fogvatartottak, akik elhiszik magukról, hogy képesek értékes munkát végezni, könnyebben térnek vissza a társadalomba, és kevesebb eséllyel lépnek majd ismét a bűnözés útjára. A műsorokat fogvatartottak készítik, külsős mentorok segítségével, az elsőként a váci büntetés-végrehajtási intézetben 2014 decemberében beindított börtönrádió mintájára. *Sohodóczy Attila*, a Sing-Sing FM vallási műsorának szerkesztője arról beszélt, hogy a börtönbe látogató egyházi méltóságokkal készített interjúi segítséget és erőt adnak neki és társainak is, és nem felejt el: „attól, hogy az ember egyszer megbotlik, még ember marad”.

Laczó Balázs Kisalföldben megjelent cikke nyomán

Börtönrádió konferencia Budapesten

A budapesti brit nagykövetség adott otthont az Első Börtönrádió Konferenciának április 22-én, amelyen a hazai bv. intézetekben működő börtönrádiók tevékenységét, valamint a börtönökben segítő civil szervezetek munkáját mutatták be. A konferencián a börtönrádió brit kitalálói meséltek az elmúlt évtized alatt elért eredményeikről, a hazai rádiókról pedig a résztvevő intézetek parancsnokai, az Adj Hangot Egyesület, illetve a már szabadult börtönrádiós fogvatartottak is beszámoltak.

A balassagyarmati Don Bosco-plébánia

A balassagyarmati Don Bosco-plébánia oratóriumhelyiségeiben 800 négyzetméter falfelületet festettek ki és számos nyílászárót újítottak fel a gyarmati elítéltek. A Szalézi Oratórium fontosnak tartja a fiatalok nevelését, támogatását, mindezek mellett *Csiba Tibor* atya is elkötelezett, aki aktív szerepet vállal a fogvatartottak lelki gondozásában is: minden második hónapban ő mutatja be a szentmisét a fogvatartottak számára. Az atya köszönetét fejezte ki az elítéltek munkájáért, és elmondta, hogy az elítéltek segítsége nélkül nem lett volna lehetőségük a helyiségek felújítására.

Újra színházi fesztivál

2013 után idén újra megrendezi a büntetés-végrehajtási szervezet az Országos Börtönszínházi Találkozót, amelynek most a budapesti József Attila Színház lesz a helyszíne.

Mint emlékeztet, három éve a dunaújvárosi Bartók Kamaraszínház adott otthont a Közép-Európában példa nélküli színházi fesztiválnak, amelynek zsűrijét *Pogány Judit* Kossuth-díjas színművész vezette. A teltház előtt fellépő börtöntársulatok leggyakrabban megfogalmazott, hol vicces, hol megrendítő gondolatai akkor a szabadság, az önbecsülés és a család körül forogtak. A felkészülés és a darabok válogatása már elkezdődött, a fesztiválról a Börtönújságban is részletesen beszámolunk majd.

Hangol a Cella Hecc Társulat

A gyulai Mogyoróssy János Városi könyvtárban lépett fel a Költészet Napja alkalmából a gyulai börtön Cella Hecc Társulata, akik a fogvatartottak verseire épített előadással léptek fel. Az előadáson *Beszterczey Attila* színművész, a budapesti Újszínház társulatának tagja is közreműködött. Az előadás hatásosan vette kezdetét: egy elsötétített helyiségben rácsok mögötti emberek képe tűnt fel, amit egy éles csengő, és egy zárkaajtó csapódásának hangja kísért. A karzatról égi hang szólt arról, hogy miért nem érdemes börtönbe kerülni. A prózák között a fogvatartottak versei fokozták az érzelmi hatást, amely nem is maradt el: az alkalmi színészek több néző szemébe csaltak könnyeket. Végül a nézők vastappsal köszönték meg, hogy betekintheztek a rácsok mögé, „hol nincs más, csak fekete és fehér”. Végezetül bejelentették, hogy a Börtönszínházi találkozó selejtezőjén a Cella Hecc Társulat is megméretteti magát.

Chicago

Az állampusztai fogvatartottak a dunaújvárosi Bartók Kamaraszínházzal ápolott jó kapcsolatnak köszönhetően kaptak meghívást a Chicago című világhírű musical főpróbájára, melyet huszonkilenc kimagasló teljesítményt nyújtó, alacsony biztonsági kockázatú elítélt nézhetett meg.

Rabruhás színjáték

A tököli Fiatalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézete színjátszó csoportja lépett fel március 10-én a kaposvári börtönben a „Süket halál, avagy matt az Életnek” című színdarabban. Ez volt az első alkalom, hogy a színjátszók más bv. intézetben is előadták a darabot. Az érdeklődés Kaposvárott már csak azért is óriási volt, mert a pinceszínházbeli, *Pogány Judit* művésznő darabjával együtt bemutatott kettős előadás híre ide is eljutott. A mű, amelyről már többször írt a Börtönújság is, egy 1979-ben halálraítélt ember életéről szól az akasztása pillanatáig, a gyilkossá lett fiatalember zárkatársának visszaemlékezései alapján *Nagy Klára Katalin* c. bv. színdarab írtta meg a forgatókönyvet,

melyet *Csizmadia Csaba* c. bv. századossal vitt színre. A bűncselekményről az elkövető édesanyjával készült riportsorozat felhasználva is készült egy dokumentum-monodráma „Pedig én jó anya voltam” címmel, melyet először a Pinceszínházban mutattak be *Pogány Judit* művésznő szereplésével 2007-ben, majd több bv. intézetben is láthatták. A kaposvári előadás után a börtön pszichológusának vezetésével interaktív beszélgetésre került sor, melyen részt vett *Pogány Judit* is, akit felállva, nagy tapssal köszöntött a közönség. A darab következő állomása a Budapesti Fegyház és Börtönben volt, a tököliek előadása a Gyűjtőben is hatalmas sikert aratott.

Fogvatartottak a József Attila Színházban

A József Attila Színház meghívására a Fővárosi Bv. Intézet intézetünkben huszonegy fogvatartott vehetett részt színházlátogatáson. A női fogvatartottak a „Helyet az ifjúságnak, avagy adom a bankot!” című zenés komédiát nézheték meg, a férfiak a „Csalóka szivárvány” című színművet. Az egyik szerencsés női fogvatartott, aki láthatta az előadást elmondta, hogy csinosan felöltözve várta, hogy elindulhassanak a színházba. Nagyon tetszett neki az előadás, melynek témája utalt az emberi butaságra, hiszékenységre, figyelmetlenségre. Egy férfi fogvatartott szerint felszabadult és kellemes hangulatban telt az este. Hasznosnak gondolja a programot és hálás azért, hogy a részvételi lehetőséggel bizalmat szavaznak az embernek, mely mindenképpen elősegíti azt, hogy érdemes pozitív irányba változni és a helyes útra térni.” Egy másik időpontban a tököli fiatalkorúak is megnézhetek egy előadást a színházban.

Ökumenikus imahét

A Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet baracscai objektumában április 7-én rendezték meg a Roma Kultúra Világnapjához kapcsolódó ökumenikus imapanapot. A többéves hagyományra visszatekintő rendezvényen a Börtönlelkési Szolgálat, a börtönmissziók képviselői és több mint száz elítélt imádkozott együtt az európai romákért. az imapon elsőként a magyarországi cigány himnusz csendült fel az elítéltek kórusától magyar, beás és oláh nyelven, majd *Szénási Jonathan Sándor* intézeti református lelképásztor mondott köszöntőt. *Csima Miklós* parancsnokhelyettes a kultúráját őrző cigányság értékeire és a társadalmi nyitottság szükségességére hívta fel a figyelmet. A **baracscai** elítéltek dalokba öntve fogalmazták meg hitvallásukat, majd bemutattak egy, a hazai romák életét megidéző prezentációt, ezt követően imádkoztak a Magyarországon élő roma családokért. A rendezvény végén fellépő Agapé Gyülekezet Gyöngyösorszi Cigánymissziójának szolgálata idén is nagy sikert aratott.

A **Tiszalökön** megtartott roma imapon *Szabó István*, a Dunamelléki Református Egyházkerület püspöke fogalmazta meg, hogy ha odaállunk Isten tükre elé, csalhatatlanul meglátjuk benne magunkat. Ezt követően a gyülekezet Wáli István Református Cigány Szakkollégium egyik fiatal tehetségének hegedűjátékát hallgatta meg. A megemlékezés családi istentisztelettel folytatódott: az APAC-részleg elítéltei hozzátartozói körében hallgathatták meg *Molnár Erzsébet* lelkész igei köszöntését, aki a Magyar Evangélikus Egyház Roma Szakkollégiumának munkáját is bemutatta.

Börtön-ultreya Sátoraljaújhelyen

A Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön február 27-én otthont adott az első magyarországi börtön-ultreynak, melyen tizennyolc fogvatartott és nyolc cursillos munkatárs vett részt. Az ultreya a hazatérő cursillista lelki tápláléka, mely a megkezdett úton viszi tovább a cursillot elvégzett embert. A cursillo vezetői mostantól negyedévente visszatérnek a fogvatartottak lelki gondozására. Az élménybeszámolók közül kiemelkedett az egymásban felismert változások előadása, ugyanis a cursillot végzettek közül mindenki pozitívan alkalmazkodott az őt körülvevő rendszerhez és nyitottabbá vált Isten és embertársai felé.

Történelmi és egyházi emlékhelyeken jártak Esztergomban

A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet fogvatartottainak egy válogatott csoportja Esztergomba kirándulhatott, ahol megismerkedtek államalapításunk helyszínével és az egyházi emlékhelyekkel. Az esztergomi várban a tárlatvezető felkészültségének köszönhetően részletesen megismerhették *Géza* fejedelem és *Szent István* korának építészetét és szokásait, valamint a magyar állam születésének körülményeit. A bazilikában Székely János püspök volt a csoport kísérője, aki szintén sok érdekes információba avatta be a fogvatartottakat. Ezt követően megtekintették a Szent István megkoronázásának emléket állító *Melocco Miklós* szobrot, majd megnézték az altemplomban István király születési helyét. Végezetül a Keresztény Múzeum kiállítását is megnézték.

Pünkösdváró szentmise Balassagyarmaton

A balassagyarmati intézetben pünkösöd közeledtével három fogvatartott részére szolgáltatva ki *Székely János* esztergom-budapesti segédpüspök a keresztség valamint a bérmlás szentségét. Mindhárman először vehették magukhoz a szentelt ostyát is. Az intézetben a fontosabb ünnepek alkalmával rendszerint püspöki szentmise bemutatására is sor kerül, melyet ezúttal Székely János püspök tartott meg. Az ilyenkor szokásos szertartás mellett a püspök úr prédikációjában kihangsúlyozta a szeretet erejét és fontosságát, beszélt arról, hogy ha valaki nagy dolgokat szeretne elérni, ahhoz elengedhetetlen a lemondás és a küzdés. Saját tapasztalati és különböző élethelyzetek segítségével szemléltette, hogy miért kell megtanulni örülni, hogy miért fontos a szép dolgokat felismerni és befogadni, valamint hogy hogyan változhat meg a börtön első bosszúforraló élménye rövid idő alatt.

Országos Műveltségi Vetélkedő második évfolyam

A Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Fogvatartási Ügyek Főosztálya 2014-ben hirdette meg az „Aktív hétköznapok” című pályázatot, amelyre az Állampisztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet munkatársai az Országos Műveltségi Vetélkedő nyertes ötletével pályáztak.

A második évfolyam második kérdéssora következik.

Aki kedvet érez a vetélkedőben való részvételhez, válaszolja meg a feladatsorokat, majd a válaszokat névvel, nyilvántartási számmal és intézetének megjelölésével adja le nevelőjének. Minden helyes válasz egy pontot ér, így egy feladatsor helyes kitöltésével maximum tíz pont érhető el. A játékban való részvételnek nem feltétele, hogy a játékosok minden tesztort kitöltsenek, illetve minden kérdést megválaszoljanak. Az első helyezést az összesítést követően a legtöbb pontot elérő fogvatartott nyeri el. Az első három helyezett oklevélben részesül, és a nyereménylistán értékes tárgyjutalmak is szerepelnek. A legaktívabb intézetek is tárgyjutalomban részesülnek. Az első helyezett emellett megnyeri intézetének a vetélkedő vándorkupáját.

A megfejtések leadási határideje: **2016. június 15.**

a megfejtéseket az Állampisztai Országos Bv. Intézethez kérjük elküldeni.

A feladatsor helyes válaszait a következő lapszámunkban közöljük.

Mindenkinek jó szórakozást és eredményes munkát kívánunk az második tesztort kitöltéséhez!

II. Országos Műveltségi Vetélkedő, második feladatsor

- 1. Ki volt a „Kalapos király”?**
 - A: I. Fülöp
 - B: II. József
 - C: Rettegett Iván
 - D: Hunyadi Mátyás
- 2. Hol végezték ki a magyar jakobinusokat?**
 - A: Segesvárnál
 - B: A budai vár tornyai alatt
 - C: A Vérmezőn
 - D: A Hétszemélyes Táblán
- 3. Ki alapította a Magyar Nemzeti Múzeumot?**
 - A: Kossuth Lajos
 - B: Széchenyi Ferenc
 - C: Kölcsey Ferenc
 - D: Vörösmarty Mihály
- 4. Mikor volt először a nagy szegedi árvíz?**
 - A: 1879
 - B: 1911
 - C: 1997
 - D: 1865
- 5. Hogy hívták az első dunai gőzhajót?**
 - A: St. Maria
 - B: Dunagőze
 - C: Carolina
 - D: Elektra
- 6. Mely területen fekszik a Kalahári-medence?**
 - A: Góbi sivatag
 - B: India
 - C: Botswana
 - D: Szahara
- 7. Milyen állat a nyala?**
 - A: Trópusi majom
 - B: Antilop
 - C: Éticsiga
 - D: Koala
- 8. Melyik európai országban található Metz?**
 - A: Franciaország
 - B: Olaszország
 - C: Görögország
 - D: Belgium
- 9. Hol született Pablo Picasso?**
 - A: Madrid
 - B: Malaga
 - C: St. Louis
 - D: Párizs
- 10. Melyik sziget választja el Dél-Amerikát a Magellán szorosától?**
 - A: Kanári szigetek
 - B: Tűzföld
 - C: Elefánt sziget
 - D: Grönland